

POZDRAVNA RIJEČ
ŽUPANA SPLITSKO–DALMATINSKOG

B r a n i m i r L u k š i ć

Pozdravljam sudionike i organizatore okruglog stola o Marku Maruliću. Dozvolite mi da u ovih nekoliko minuta pozdravnog govora izložim stanovite refleksije o Maruliću kao simbolu jedinstva europske kulture i europske povijesti međusobno povezanih misli, osjećaja i ponašanja. Europe kao trajne međusobne razmjene ideja, vrijednosti i umjetnosti.

Prva refleksija: Ni jedan narod, ni jedan jezik ne bi postigao ono što je postigao da ista umjetnost nije bila njegovana u susjednim europskim zemljama u različitim jezicima. Kada se rodi jedan Virgil, Dante, Shakespeare ili Goethe, cijela se budućnost europske poezije mijenja. Ovaj je uzajamni utjecaj od općeg, planetarnog značenja, ali je osobito važan i vidljiv unutar istoga kulturno–civilizacijskoga kruga, jedan od kojih je europski ili zapadni krug.

Druga refleksija: Mogućnost da nacionalna literatura sebe obnovi, da doživi kreativni preporod, ovisi o dvjema stvarima: (a) njezinoj sposobnosti da primi i asimilira strane utjecaje (kada pjesnici, da ne govorimo o filozofima, čitaju samo literaturu svoga vlastitog naroda, postaju neplodni i parokijalni), (b) o njezinoj sposobnosti da se vrati svojim izvorima (neki su izvori specifično nacionalni, dok su drugi zajednički, literatura Rima, Grčke, Izraela).

Prema tome tri utjecaja djeluju na umjetničko djelo: onaj lokalne tradicije, onaj zajedničke europske tradicije, onaj jedne europske zemlje na drugu.

Treća refleksija: Postoji zajedničko bratstvo i sestrinstvo pjesnika, književnika, umjetnika i filozofa unutar Europe; ova spona ne isključuje, nego upravo pretpostavlja i obogaćuje nacionalnu lojalnost, vjersku lojalnost i različitost političke filozofije.

Četvrta refleksija: Za zdravlje europske kulture dva su preduvjeta potrebna: (a) da kultura svakoga naroda bude jedinstvena i njemu vlastita, (b) da različite kulture priznaju i prihvate svoj međusobni odnos, tako da svaka od njih bude otvorena utjecaju drugih.

Peta (zadnja) refleksija: Dominantni čimbenik zajedničke kulture jest zajednička vjera. Postoji duboka povezanost između vjere i kulture. One nisu ni dvije različite stvari, niti kod njih postoji istovjetnost. Kultura je jednoga naroda najčešće utjelovljenje njegove vjere. Stoga je problematično može li se kultura razviti i sačuvati bez vjere, kao i obratno može li se produbiti i sačuvati vjera bez kulture. Izgleda da se moralna i estetska senzibilnost nužno nastavljaju u duhovnoj percepciji, kao što se duhovna percepcija nužno inkarnira i produžuje u moralnoj i estetskoj senzibilnosti. Ovdje ne uzimam vjeru prvenstveno u značenju subjektivne religioznosti, nego u značenju sveukupnog načina života. U Europi je kršćanska poruka inspirirala zajedničku europsku kulturu i pojedine nacionalne kulture, a da se nikada nije u njima potpuno sadržajno iscrpila. Europa i danas stoji na tome zajedničkom kršćansko–civilizacijskom humusu, bez obzira na to prihvaćamo li svjesno i izričito njegove konceptualne sadržaje. Europska kršćanska tradicija dala je i daje pečat većini manifestacija duha u Europi, bilo da one prihvaćaju kršćansku inspiraciju koja ih oplođuje, ili da su te manifestacije nastale kao protivljenje njoj. Ne samo skolastika, kojoj i Marul dosta duguje, nego renesansa, reformacija, prosvjetiteljstvo, racionalizam, transcendentalni idealizam Kanta, liberalizam pa sve do vrijednosnog relativizma postmoderne filozofije, najdublje su shvatljivi u odnosu prema kršćanskoj baštini, bilo da je prihvaćaju ili da reagiraju negativno na nju. Jedino kršćanska Europa može injedriti ne samo Marula i Dantea, nego Voltairea i Nietzschea.

Marul ostaje trajan simbol simbioze europskog univerzalizma i hrvatske kulturne specifičnosti. On je i povijesni svjedok da se europska kultura stvarala i na hrvatskome tlu. Marul je primjer visoke umjetničke senzibilnosti koju je stvorila kršćanska inspiracija. On je, konačno, i jamac, da je na pragu trećega tisućljeća moguća Europa kao jedinstvo u različitosti, u čije su temelje utkani kršćanska inspiracija i civilizacijska baština Grčke, Rima i Izraela.

Želim Vam, da poput Marula, uspijete na ovome simpoziju *VETERA NOVIS CONIUNGERE ET AUGERE*.

Hvala!

Split, 18. IV. 1999: splitski gradonačelnik Ivan Škarić otkriva spomen-ploču na Marulićevoj kući
Split, 18 IV. 1999: il Sindaco di Spalato Ivan Škarić inaugura la lapide commemorativa sulla casa natale di Marko Marulić

*Zavod HAZU u Splitu, 19. IV. 1999, otvorenje splitskog zasjedanja: Mirko Tomasović, Petar Krolo, Bratislav Lučin
Istituto HAZU (Accademia Croata di Scienze ed Arti) a Spalato, 19. IV. 1999, inaugurazione della sessione spalatina:
Mirko Tomasović, Petar Krolo, Bratislav Lučin*